

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПОЖЕЖНОЇ ТА РЯТУВАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник факультету оперативно-
рятувальних сил

Роман ПОНОМАРЕНКО

«_____» _____ 2023 р.

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

обов'язкова професійна

за освітньо-професійною програмою «Пожежогасіння та аварійно-
рятувальні роботи» «Пожежна безпека»

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

за спеціальністю 261 «Пожежна безпека»

мова навчання: українська

2023 рік

Програма навчальної практики розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» та «Пожежна безпека» для підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 261 «Пожежна безпека»

Розробники: начальник кафедри ПтаРП, к.т.н., доц., Ковальов П.А., заступник начальника кафедри ПтаРП, к.пед.н., Черкашин О.В., викладач кафедри ПтаРП Ішук В.М.

Програму навчальної практики рекомендовано кафедрою пожежної та рятувальної підготовки

Протокол від « » 2023 року №

Начальник кафедри
пожежної та рятувальної
підготовки

_____ Павло КОВАЛЬОВ

« » _____ 20____ року

Схвалено проектною групою освітньої програми «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи»

Гарант освітньої програми _____ Роман ПОНОМАРЕНКО

« » _____ 20____ року

Схвалено проектною групою освітньої програми «Пожежна безпека»

Гарант освітньої програми _____ Олександр ГРИГОРЕНКО

« » _____ 20____ року

Робочу програму навчальної дисципліни ухвалено вченою радою факультету оперативно-рятувальних сил

(назва факультету, навчального підрозділу)

Протокол від « » _____ 2023 року №

Голова вченої ради факультету (навчального підрозділу) факультету оперативно-рятувальних сил

_____ Роман ПОНОМАРЕНКО

« » _____ 20____ року

1. Мета та завдання виробничої практики.

1.1. Метою виробничої практики є поліпшення навичок виконання здобувачами обов'язків на посадах начальників караулів, для підготовки майбутніх фахівців до самостійного виконання службових обов'язків.

Виробнича практика проводиться за місцем розподілу випускників, що необхідно для вивчення ділових, моральних і особистих якостей здобувачів вищої освіти з метою вирішення питання щодо їх найбільш доцільного використання у практичній роботі, особливо в умовах воєнного стану.

Завдання:

- закріплення практичних навичок роботи з пожежно-рятувальною та аварійно-рятувальною технікою, пожежно-технічним оснащенням та аварійно-рятувальним обладнанням;
- закріплення практичних навичок з гасіння пожеж та проведення аварійно-рятувальних робіт на різних об'єктах, надання домедичної допомоги постраждалим;
- підвищення рівня фізичної підготовленості здобувачів.

У результаті проходження виробничої практики здобувач повинен мати:

знання:

- вимоги безпеки праці під час виконання усіх видів робіт за призначенням, особливо в умовах воєнного стану;
- призначення та будову пожежно-рятувальної та аварійно-рятувальної техніки, пожежно-технічне оснащення та аварійно-рятувальне обладнання;
- призначення та будову ручних пожежних драбин;
- порядок закріплення рятувальної мотузки за конструкцію;
- порядок спуску рятувальника з висоти;
- порядок дій особового складу при проведенні оперативного розгортання;
- правила надання домедичної допомоги постраждалим в різних ситуаціях;
- характеристики рятувальних засобів;
- правила поводження з плаваючими засобами;
- способи та тактичні прийоми гасіння пожеж;
- спорядження та обладнання для гасіння пожеж;
- безпека праці під час гасіння пожеж в умовах воєнного стану;
- обов'язки начальника караулу під час гасіння пожеж;
- порядок проведення перевірок цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки об'єктів.

уміння:

- виконувати вправи і нормативи виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту;
- забезпечувати безпечні умови праці особового складу;
- ефективно використовувати та обслуговувати технічні засоби контролю та розвідки під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру;
- ефективно використовувати засоби та комплекти спеціальної та санітарної обробки під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру;
- проводити оперативно-рятувальні дії у складі підрозділу у зоні НС з викидом хімічних та радіоактивних речовин;
- надавати домедичну допомогу постраждалим в різних ситуаціях в умовах воєнного стану;
- застосовувати засоби порятунку на воді;
- вилучати постраждалого з води;
- проведення перевірок цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки об'єктів.

комунікацію:

- зрозуміле і однозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують та базуються на поняттях, правових нормах, правилах та вимогах пожежної безпеки призначених для протипожежного захисту та гасіння пожежі, в тому числі до фахівців і нефакхівців.

автономію та відповідальність:

- прийняття рішень в умовах складних та непередбачуваних обставин, особливо під час воєнного стану, що потребує застосування знань, умінь та навичок спрямованих на запобігання виникненню пожеж, обмеження їх розвитку, убезпечення людей, захист матеріальних цінностей, довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі, а також створення умов для пожежогасіння;
- відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди, здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

1.2. ОПИС ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, (освітньо-професійна програма), освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9			
Модулів – 1	спеціальності 261 «Пожежна безпека» освітня програма «Пожежога-	Рік підготовки:	

	сіння та аварійно-рятувальні роботи»	2022-й	
		Семестр	
		8-й	
		Лекції:	
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання - 0		0 год.	
Загальна кількість годин – 270		Практичні заняття:	
з них:		270 год.	
		Семінарські заняття:	
аудиторних – 0.		0 год.	
самостійної роботи – 0		Лабораторні заняття:	
		0 год.	
		Самостійна робота:	
		0 год.	
		Індивідуальне завдання:	
	0 год.		
	Вид контролю:		
	Диф залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – (270/0).

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

№ з/п	Робота для виконання	Звітний матеріал
1	2	3
1.	Проаналізувати, вивчити особливості:	
1.1.	Оперативно-тактичну характеристику району виїзду пожежно-рятувального підрозділу та порядок залучення чергових караулів на ліквідацію надзвичайних ситуацій і обсяг робіт в умовах воєнного стану.	Занотувати у щоденнику
1.2.	Порядок підбору, вивчення та оформлення кандидатів на посади пожежних-рятувальників, проведення первинної професійної підготовки.	Занотувати у щоденнику
1.3.	Організацію і порядок роботи начальника караулу з питань безпеки праці при організації внутрішньої та караульної служб в підрозділі. Безпека праці під час обстрілів	Зразок заповненої сторінки з журналу проведення АГК та інструктажів з питань ОП
1.4.	Планування роботи начальників караулів відповідно до їх посадових інструкцій та планових заходів підрозділу	Занотувати у щоденнику
1.5.	Організацію планування, підведення підсумків та порядок оцінювання результатів службової підготовки в чергових караулах пожежно-рятувального підрозділу.	Занотувати у щоденнику

1.6.	Порядок взаємодії пожежно-рятувального підрозділу з іншими службами міста, району (об'єкта) при ліквідації надзвичайних ситуацій під час обстрілів в умовах воєнного стану.	Копія витягу з розкладу виїзду, плани взаємодії
1.7.	Організацію контролю за протипожежним водопостачанням в районі виїзду, обліком та порядком перевірки вододжерел, оформленням документів за результатами перевірок	Занотувати у щоденнику, копія з довідника вододжерел
1.8.	Організацію, облік та порядок обслуговування пожежних рукавів.	Занотувати у щоденнику, копія картки на рукав
1.9.	Організацію обслуговування та ремонт пожежно-рятувальної техніки та експлуатації аварійно-рятувального інструменту і укомплектованість ними пожежно-рятувальних автомобілів.	Занотувати у щоденнику
1.10.	Організацію газодимозахисної служби в пожежно-рятувальному підрозділі.	Занотувати у щоденнику
1.11.	Порядок оповіщення і збору особового складу та обов'язки начальника караулу при виконанні заходів цивільної оборони.	Занотувати у щоденнику
2.	Вивчити:	
2.1.	Посадові інструкції начальника караулу.	Занотувати у щоденнику
2.2.	Безпеку праці під час гасіння пожеж в умовах воєнного стану, під час обстрілів.	Занотувати у щоденнику
2.3.	Район виїзду пожежно-рятувального підрозділу	Занотувати у щоденнику
2.4.	Порядок взаємодії пожежно-рятувального підрозділу з іншими службами міста, району (об'єкта) при ліквідації надзвичайних ситуацій, пов'язаних з обстрілами, момбодуванням	Занотувати у щоденнику
3.	Практично виконати:	
3.1.	Розрахунки залучення сил та засобів для гасіння пожежі об'єкта за темою комплексної курсової роботи з урахуванням воєнного стану та ситуації в районі (місті)	Розрахунки
3.2.	Розділи комплексної курсової роботи в повному обсязі за завданням керівника роботи	Розділи роботи
3.3.	Відпрацювання одного плану та картки гасіння пожежі на об'єкт з урахуванням си-	Копія плану пожежогогасіння. Оцінка у щоденни-

	туації, пов'язаної з обстрілами.	ку
3.4.	Перевірку організації внутрішньої та караульної служб чергового караулу	Оцінка у щоденнику
3.5.	Розробку план-конспекту для проведення занять з особовим складом чергових караулів за розкладом занять	План-конспект
3.6.	Методичну розробку на проведення практичного заняття	Методична розробка
3.7.	Проведення занять з особовим складом чергового караулу за розкладом занять.	Оцінка у щоденнику
4.	Взяти участь	
4.1.	У заходах з індивідуальної і виховної роботи з особовим складом (у формі бесід, лекцій, інформування тощо)	Копії документів
4.2.	У підведенні підсумків роботи підрозділу, караулу та підготовці звітних матеріалів	Оцінка у щоденнику
4.3.	У спортивних заходах підрозділу	Оцінка у щоденнику
4.4.	У гасінні пожежі чи інших подій за рішенням керівника виробничої практики	Оцінка у щоденнику

Перелік питань, які повинні бути розглянуті здобувачами вищої освіти під час проходження виробничої практики можуть бути зміненими, виходячи із специфіки діяльності пожежно-рятувального підрозділу. Також можуть бути доповнені за рішенням керівника практики від гарнізонів відповідно до освітніх результатів навчання, що наведено нижче та з урахуванням ситуації в районі під час дії воєнного стану.

На проходження переддипломної практики відводиться 270 годин/ 9 кредитів ECTS.

2. Організація проведення виробничої практики.

2.1. Відповідальність за організацію і проведення виробничої практики, а також безпосередній контроль покладається на керівництво університету, керівників практики від університету та підрозділів ДСНС України, що визначається наказами. Навчально-методичне забезпечення на відповідні кафедри університету.

2.2. У роботі з питань організації і проведення виробничої практики відповідальні особи за проведення навчальної практики керуються положеннями 4 розділу III, пунктів 5, 6, 7 розділу IV наказу МВС від 26.05.2021 № 412 “Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції

України 05 червня 2020 р. за № 496/34779, а також листом ДСНС 15.07.2022 № 02-3888/285 «Методичні рекомендації щодо проведення навчальної практики курсантів та слухачів закладів вищої освіти цивільного захисту».

2.3. Виробнича практика здобувачів проводиться в районних (міських) пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС, які визначаються наказами по ГУ ДСНС в областях, на посаді начальника караулу.

2.4. На посадах начальників караулів пожежно-рятувальних підрозділів чергування здобувачів організується за триденним графіком: доба чергування – день відпочинку – день підготовки до чергування і збір матеріалу у державній пожежно-рятувальній частині. В окремих випадках графік проходження практики може бути зміненим виходячи із специфіки діяльності пожежно-рятувального підрозділу.

2.5. У разі виникнення надзвичайних ситуацій залучення курсантів до їх ліквідації пропонується відповідно до листа ДСНС від 28.12.2022 № 02-14580/285 «МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ про особливості залучення територіальними органами, підрозділами центрального підпорядкування ДСНС курсантів закладів освіти цивільного захисту до виконання робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

2.6. Начальникам Головних управлінь, де проводиться практика, ПРОПОНУЄТЬСЯ:

- визначити конкретні підрозділи та забезпечити належні умови для проведення практики;

- призначити наказом керівниками практики – найбільш підготовлених працівників (начальників підрозділів), які мають відповідний кваліфікаційний рівень і достатній практичний досвід, а також безпосередніх керівників навчальної практики за поданням начальників підрозділів;

- організувати своєчасне оформлення і видачу здобувачам вищої освіти на період виробничої практики вкладишів до посвідчення особи, що підтверджують виконання ними обов'язків на конкретній посаді;

- провести нараду з керівниками виробничої практики і здобувачами вищої освіти перед початком практики з проведенням відповідних інструктажів з питань охорони праці та організувати прийняття звіту після закінчення практики;

- здійснювати постійний контроль за організацією проведення практики в практичних підрозділах, узагальнювати та аналізувати результати, розробляти рекомендації щодо вдосконалення, підбивати підсумки та оформляти результати навчальної практики наказом, копію якого направляти до університету.

2.7. Начальникам підрозділів Головних управлінь, де буде проводитися практика пропонується :

- здійснювати підбір безпосередніх керівників практики (досвідчених працівників практичного підрозділу) і надавати їх кандидатури до

ГУ ДСНС області для оформлення відповідним наказом;

- забезпечити виконання програми, календарних планів практики в повному обсязі та контроль за якістю виконання доручених завдань;
- встановити режим роботи здобувачів вищої освіти;
- представити здобувачів вищої освіти особовому складу підрозділу, роз'яснити їх повний статус;
- проводити виховну роботу з здобувачами вищої освіти.
- забезпечити практикантів необхідними житлово-побутовими умовами (надання, по можливості, безкоштовного житла, медичного обслуговування, умов для харчування), а також робочими місцями, необхідним майном, службовими бланками, літературою тощо;
- спрямовувати роботу безпосередніх керівників практики на якісне виконання здобувачами вищої освіти програми;
- аналізувати роботу здобувачів вищої освіти та надавати їм допомогу в успішному виконанні програми практики;
- узагальнити підсумки виробничої практики і надіслати звіт в ГУ ДСНС України області;
- затвердити щоденник, характеристику на практиканта з виставленням оцінки, а також звіт практиканта та завірити гербовою печаткою.

2.8. Проходження практики здійснюється за календарним планом, що розробляється здобувачем вищої освіти згідно з програмою та планом роботи підрозділу під керівництвом безпосереднього керівника, затверджується начальником підрозділу та скріплюється печаткою.

2.9. Основною формою виконання програми виробничої практики є безпосереднє ознайомлення здобувачем вищої освіти з обов'язками командира відділення чергового та індивідуальних завдань, які видаються здобувачам вищої освіти з метою прищеплення їм практичних навичок в займаних посадах.

2.10. Протягом виробничої практики кожний здобувач вищої освіти веде щоденник. В щоденник записуються керівні документи, які вивчав, відомості про практичний підрозділ ДСНС, структуру та організацію роботи, та інші відомості які згідно програми необхідно занотувати. За відсутності щоденника проходження практики не зараховується.

2.11. Контроль, аналіз та узагальнення роботи здобувачів вищої освіти здійснюють куратори від підрозділів ДСНС в областях, безпосередні керівники практики, викладачі-куратори університету.

2.12. На час проведення практики здобувачі підпорядковуються начальникові підрозділу, який на цей період є для них прямим начальником та несе відповідальність за виконання ними вимог безпеки праці.

3. Обов'язки та права здобувачів-практикантів.

3.1. Практиканти **зобов'язані:**

3.1.1. Згідно з програмою, завданням на конкурсну роботу, скласти календарний план роботи на період виробничої практики та затвердити його у начальника підрозділу.

3.1.2. Виконувати завдання програми, плану в повному обсязі і в установлені терміни.

3.1.3. Дотримуватись розпорядку дня, встановленого в підрозділі, дотримуватись вимог статутів та правил ввічливості.

3.1.4. Проявляти пильність, організованість, ініціативу. Дотримуватися законодавчих актів України.

3.1.5. Практично закріпити вимоги наказів, інструкцій та інших нормативних документів, які стосуються діяльності підрозділів ДСНС. Вивчити передовий досвід і практику роботи підрозділу.

3.1.6. Ретельно готуватися до виконання завдань, передбачених програмою та планом роботи, до складання заліків за результатами проходження практики.

3.1.7. Брати участь у громадському житті колективу підрозділу, у виховній роботі, в заняттях зі службової підготовки та в роботі службових нарад.

3.1.8. Під час роботи, в побуті та громадських місцях додержуватися правил безпеки праці та пожежної безпеки.

3.1.9. Регулярно вести щоденник обліку роботи, щоденно доповідати керівникові практики про виконання роботи та подавати щоденник для виставлення оцінки.

3.1.10. Перед закінченням практики скласти звіт (додаток 2) про проведену роботу та затвердити його у начальника підрозділу.

3.1.11. Здійснити збір фактичного матеріалу для підготовки конкурсної курсової роботи освітнього рівня бакалавр та виконати розділи за завданням керівника роботи.

3.1.12. Доповідати негайно в телефонному режимі керівникам практик від гарнізону та університету про всі обставини та події, що можуть трапитися (хвороба, травмування тощо).

3.2. Здобувачі **мають право:**

3.2.1. Знайомитися з усіма службовими документами в обсязі завдання, передбаченого програмою, та календарним планом роботи.

3.2.2. Складати від свого імені за дорученням керівника практики документи.

3.2.3. Користуватися технічними та іншими засобами, нормативною літературою та документами, які є в підрозділі.

3.2.4. Вносити керівництву ГУ ДСНС в області та університету свої пропозиції щодо покращення організації та проведення виробничої практики, а також діяльності підрозділів.

3.2.5. Вільний час використовувати для відпочинку, підготовки до занять, виконання завдання програми та календарного плану. Конкретний режим праці та відпочинку узгоджується з керівництвом підрозділу.

3.2.6. Заохочуватись правами начальника ГУ ДСНС в області та підрозділу за зразкове виконання службових обов'язків.

3.3. Здобувачам **забороняється:**

3.3.1. Керувати автотранспортом, користуватися вогнепальною зброєю.

3.3.2. Без службової необхідності та дозволу керівників практики і ГУ ДСНС в області відлучатися за межі пожежно-рятувального підрозділу та міста, в якому проводиться практика.

3.3.3. Вживати алкогольні напої та наркотичні речовини, купатися в річках та водоймищах.

4. Підведення підсумків виробничої практики.

4.1. Керівники практики від підрозділів ДСНС організують приймання заліку від практикантів в останні дні проходження практики. Результати заліків заносяться до характеристики здобувача, яка надсилається до університету.

4.2. Після закінчення практики практиканти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання в університеті.

Практиканти подають такі документи:

- щоденник практики;
- звіт про практику;
- характеристику з виставленою оцінкою, яка відражає обсяг та якість виконання програми практики, рівень підготовки практиканта до виконання службових обов'язків та вміння реалізувати набуті теоретичні знання на практиці, навички практиканта складати службові документи, особисті моральні якості, дисциплінованість тощо; документи (копії документів), наявність яких передбачена програмою практики.

4.3. Щоденник практики, звіт про практику та характеристика затверджуються керівниками відповідних структурних підрозділів ГУ ДСНС. Підпис керівника структурного підрозділу засвідчується печаткою.

4.4. По прибутті в університет здобувачі складають залік призначеній комісії, яка з урахуванням оцінки ГУ ДСНС в області виставляє загальну оцінку за практику.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань за результатами переддипломної практики за різними шкалами

0-34	F	
------	---	--

4.5. Підсумки навчальної практики обговорюються на загальних зборах курсу.

5.Рекомендована література.

1. Освітньо-професійна програма «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» (2023 рік) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальність 261 «Пожежна безпека», галузь знань 26 «Цивільна безпека». [Режим доступу: http://ors.nuczu.edu.ua/images/osvitni-programi/2023/261_pg_ta_arr_bak_21.pdf].
2. Безуглов О.Є., Коленов О.М., Іщук В.М. Первинна підготовка пожежного-рятувальника : Навч. посібник – Х., 2013.
3. Будова та експлуатації апаратів на стисненому повітрі / [П.А.Ковальов, В.М. Стрілець, О.В.Єлізаров, О.Є.Безуглов] – Х., 2005. – 359 с.

Інформаційні ресурси

4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1563-14#Text>
6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text>
7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>
8. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15#Text>
10. <http://ors.nuczu.edu.ua/uk/nav-1-pogp/>
11. <http://univer.nuczu.edu.ua/opentest2/>
12. <https://www.dsns.gov.ua/files/2018/10/2/112/Довідник%20пожежного-рятувальника%202018.pdf>

Розробники програми:

начальник кафедри
пожежної та рятувальної підготовки,
к.т.н., доцент

Павло КОВАЛЬОВ

заступник начальника кафедри
пожежної та рятувальної підготовки,
к.пед. н.

Олександр ЧЕРКАШИН

викладач кафедри
пожежної та рятувальної підготовки

Володимир ІЩУК